וְגַבְרָא הוּא דְּנִסְתַּחֲפָה שָׁדֲחוּ – הבעל הוא שנתקלקלה שדהו מלזרעה, כלומר, קלקול האישות אינו מחמת האשה אלא מחמת הבעל, שקדושת כהונתו גרמה לו שתיאסר אשתו עליו, ומזלו גרם את האיסור, ולפיכך אשת כהן שנאנסה יש לה כתובה.

רב פפא פושט את ספיקו של רבא ממשנתינו:

וְאַמְרִינַן לֵיהּ – והשבנו לרבא, מַתְנִיתִין הִיא – משנה היא, כלומר, יש להוכיח ממשנתינו שיש לה כתובה. ששנינו במשנתינו, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לְךָ, יוצאת מבעלה וְאֵין לָהּ כְּתוּבָּה. ומבאר רב פפא, בְּמַאי עָסְקִינַן – במה מדובר, אִילֵימָא – אם נאמר שמדובר בְּאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל, לא יתכן שיהא דינה שתצא ויתן לה כתובה, כי אִי [אם] נאמר שמדובר שאומרת שזינתה בְּרָצוֹן, כְּלוּם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה, הרי אשה שזינתה תחת בעלה ברצון אין לה כתובה. וְאִי מדובר שאומרת שזינתה בְּאוֹנֶס, מִי קָא מֵיתַפְרָא עַל נַפְשָׁא – וכי נאסרת היא על בעלה, הרי אשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה, ומדוע תצא מבעלה. וְאֶלָּא ודאי מדובר בְּאֵשֶׁת כֹּהֵן. ובאיזה אופן, אִי מדובר שזינתה בְּרָצוֹן, כְּלוּם יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה, מִי גָּרְעָה מֵאֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל שזינתה בְּרָצוֹן שאין לה כתובה, כאמור, אֶלָּא לָאו, ודאי מדובר שזינתה בְּאוֹנֶס, וְקָתָנֵי במשנה ״יֵשׁ לָהּ כְּתוּבָּה״, הרי שיש כתובה לאשת כהן שנאנסה תחת בעלה.

הגמרא מסתפקת האם אשה נאמנת לומר שבעלה גירש אותה:

אִיבָּעֵיָא לְהוּ, אשה שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי, מַהוּ, האם היא נאמנת ומותרת להנשא לאחר או לא.

אָמַר רַב הַמְנוּנָא, תָּא שְׁמַע ראיה ממשנתינו שנאמנת, ששנינו במשנה, הָאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לְךָ, נאמנת, ובעלה חייב לגרשה. דְּאַפִּילּוּ לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה דְּקָתָנֵי דִּלְמָא מְהֵימְנָא, דווקא הָתָם – באומרת טמאה אני לך, הטעם הוּא שאינה נאמנת משום דְּחוֹשְׁשִׁים דִּמְשַׁקְּרָה ואינה פוחדת מבעלה, דְּיָדְעָה דְּבַעְלָהּ לֹא יָדַע בָּהּ – משום שיודעת שבעלה אינו יכול לדעת אם היא זינתה לאחר או לא, אֲבָל נַבִּי אשה האומרת גֵּרַשְׁתַּנִי, שיודעת דְּבעלה יָדַע בָּהּ אם היא משקרת, מְהֵימְנָא, דַּחֲזָקָה אֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה פָּנֶיהָ לשקר בִּפְנֵי בַּעְלָהּ.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לרב המנונא, אַדְרַבָּה – יש לומר להיפך, שאַפִּילּוּ לְשִׁיטַת הַמִּשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּקָתָנֵי במשנתינו דִּמְהֵימְנָא לומר טמאה אני לך, דווקא הָתָם – באומרת טמאה אני לך, הטעם שנאמנת הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא עָבְדָא לְבַזּוּיֵי נַפְשָׁהּ – שאשה אינה עשויה לבזות את עצמה לומר שנאנסה תחת בעלה, שיש בזה בזיון ופגם, ואם לא שבאמת נטמאה, לא היתה מזלזלת בעצמה לומר שנטמאה. אֲבָל הָכָא – באומרת גירשתני שאין בכך בזיון, אין סיבה להאמין לה, דְּזִמְנִין דְּתַקְרִיף לָהּ מִן גַּבְרָא מְעִיזָּה וּמְעִיזָּה – שפעמים מתוך בעסה תתחזק להעיז פניה נגד בעלה לומר שקר בפניו ותאמר שגירשה.

רב משרשיא מקשה על שיטת רבא:

מֵתִיב רַב מְשַׁרְשִׁיָא על דברי רבא שהאומרת גירשתני אינה נאמנת [אפילו למשנה ראשונה], ששנינו במשנתינו, האומרת הַשְׁתָּא בֵּינַי לְבֵינָךְ, דִּלשיטת מַשְׁנָה רִאשׁוֹנָה היא נאמנת. ומכאן תְּיוּבְתָּא דְּרַבָּא, שהרי הָכָא – באומרת השמים ביני לבינך, דְּלֵית לָהּ כִּימּוּפָא – אין לה בזיון בכך, וְקָתָנֵי במשנתינו דִּמְהֵימְנָא, הרי שהטעם שהיא נאמנת אינו משום שאינה עשויה לבזות את עצמה, ואם כן אף האומרת גירשתני תהא נאמנת למשנה ראשונה. מתרצת הגמרא, קָסָבַר רָבָא, הָתָם – באומרת השמים ביני לבינך יש לה גם כן בזיון, דְּבֵינָן דְּלֹא סָנֵי לָהּ – לא יתקבלו דבריה בבית דין כל עוד דְּלֹא אָמְרָה שאֵין הבעל יוֹרֶה כְּחֵץ, אִי לֹא אֵיתָא דְּקָאָמְרָה – אם אין הדבר אמת כמו שהיא אומרת, לֹא אָמְרָה לֵיהּ – לא היתה אומרת זאת, שבושה היא לה לפרט במפורש שאינו יורה כחץ, אבל האומרת גירשתני אינה נאמנת, שאין לה בכך כל בזיון.

רב משרשיא מקשה על דברי רב המנונא שאמר שהאומרת גירשתני נאמנת אפילו למשנה אחרונה, משום שאין האשה מעיזה לשקר בפני בעלה:

שנינו במשנתינו, האומרת הַשְׁתָּא בֵּינַי לְבֵינָךְ, דִּלשיטת מַשְׁנָה אַחֲרוֹנָה אינה נאמנת, ומקשה רב משרשיא, מזה תֶּיהֱוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַב הַמְנוּנָא. ומבאר רב משרשיא את קושייתו, וְהָא הָכָא – באומרת השמים ביני ובינך, דְּיָדְעָה הִיא (ובעלה) [דְּבַעְלָהּ] יָדַע בָּהּ – שיודעת היא שבעלה יודע אם היא משקרת, וְקָתָנֵי במשנתינו דִּלֹא מְהֵימְנָא, ואם כן הוא הדין באומרת גירשתני לא תהיה נאמנת, אף על פי שיודעת שבעלה יודע אם היא משקרת, וקשה על רב המנונא.

הגמרא מיישבת את שיטת רב המנונא:

קָסָבַר רַב הַמְנוּנָא, הָכָא – באומרת השמים ביני לבינך נַמִּי הִיא נוֹפָּה אָמְרָה – היא סבורה שאין בעלה יודע שהיא משקרת, שחושבת שנִהְיוּ דִּבְבִיאָה יָדַע, כלומר שהבעל יודע שפלט את הזרע, אבל בְּענין יוֹרֶה כְּחֵץ היא סבורה דְּמִי יָדַע הבעל אם הוא יורה כחץ או לא, וּמִשּׁוּם הָכִי מְשַׁקְּרָא. מה שאין כן באשה האומרת גירשתני, שיודעת בודאי שהבעל יודע אם היא משקרת, אם לא שהיו דבריה אמת לא היתה טוענת כן.

הגמרא מביאה כמה עובדות שלפי דברי האשה היא נטמאה ואסורה לבעלה, ופסקו האמוראים שאינה נאמנת שמא נתנה עיניה באחר, וכמו ששנינו במשנה:

הַהִיא אִיתְּתָא – אשת כהן, דְּכָל יוֹמָא דְּתַשְׁמִישׁ – שכל יום שהיתה משמשת עם בעלה, הֲיתה מְיַקְּדָה בבוקר וּמַשְׁיָא יָדֵיהּ לְגַבְרָא – נוטלת לו את ידיו. יוֹמָא חַד למרות שלא שימש איתה, אֲתָיָא לֵיהּ מַיָּא לְמִמְשָׁא – הביאה לו מים ליטול ידיו. אָמַר לָהּ בעלה, הָדָא מִילְּתָא לֹא הֲוָת הָאִידָּנָא – דבר זה לא היה היום, כלומר, לא שימשנו היום. ומאחר שהיא שימשה עם אדם שהיתה סבורה שהוא בעלה, אָמְרָה לֵיהּ לבעלה, אִם כֵּן אותו האדם ששימשתי אתו, היה זה חַד מִן נָכְרִים – אחד מן הגויים

אגרות קודש

ב״ה, ה׳ אלול, תש״כ

ברוקלין.

הרה״ג וו״ח אי״א נו״נ רב פעלים

מו״ה משה יהודא שי׳ הכהן

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מעש״ק שופטים...

בהסברות מה לצרף בהו״ל הספר ההשלמה כתב יד.

המשך בעמוד הבא

אַהֲלוֵי – מוכרי אהל [־מין עשב שמכבסים בו בגדים], דַּהֲווּ הָכָא
הָאִידָּנָא – שהיו כאן היום, דְּאִי אַנְתְּ [־אתה] לֹא שימשת עימי,
דִּילְמָא זה ששימש עימי היה מַנְהוֹן – מאותם מוכרי אהלים. אָמַר
רַב נַחְמָן, אין האשה נאסרת לבעלה בדברים אלה, שאנו חוששים
שֶׁעֲנִיָּיהּ נָתְנָה בְּאַחֵר, ולכן הביאה לבעלה מים ליטול כדי לומר לו
שנבעלה לאחר ונאסרה עליו ויגרשנה, וְלֵית בָּהּ מִשָּׁשָׁא בְּמִלְּתָא –
אין ממש בדבריה.

הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין זה:

הַהִיא אִיתְּתָא דְּלָא הֲוָה בְּרִיחָא דַּעֲתָהּ בַּהֲדֵי נַבְרָא – לא היתה שמחה
עם בעלה. אָמַר לָהּ בעלה, הָאִידָּנָא מַאי שְׁנָא – מה שונה היום
שאינך שמחה אתי. אָמְרָה לֵיהּ, מֵעוֹלָם לֹא צַעֲרַתְנִי בְּדָבָר אֲרֵץ
[־בתשמיש] כְּי הָאִידָּנָא – כמו שציערתני היום. אָמַר לָהּ בעלה, לֹא
הֲוָה הָדָא מִילְתָא הָאִידָּנָא – לא שימשתי עימך כלל היום. אָמְרָה
לֵיהּ, אִם כֵּן זה ששימשתי עימו היה אחד מהֲלֵין נָכְרִים נַפְטוֹלֵי –
מאותם גויים מוכרי נפט דַּהֲווּ הָכָא הָאִידָּנָא – שהיו כאן היום, דְּאִי
אַנְתְּ [־אתה] לֹא שימשת עימי היום, דִּילְמָא זה ששימש עימי היה
חַד מִנְּהוֹן – מאותם מוכרי נפט. אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן לֹא תַּשְׁגִּיחוּן בָּהּ
– אל תתחשבו בדבריה כלל, דִּנְתֶנֶת עֵינֶיהָ בְּאַחֵר הֲוַאי, ולכן
אומרת ששימשה עם אחר כדי שתיאסר על בעלה ויגרשנה.

הגמרא מביאה מעשה נוסף:

הַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה מְהַרְהֵיק בְּבֵיתָא, הוּא וְאִינְתְּתָא – אדם נתייחד עם
אשת איש בביתה, ובשעה דְּעָל וְאָתָא מָרֵיהּ דְּבֵיתָא – כשנכנס ובא
בעל הבית, פַּרְחֵיהּ נוֹאֲפָא לְהוּצָא – פרץ הנואף את המחיצה שהיתה
עשוייה מלולבי דקלים, וְעָרַק – וברח.

אָמַר רָבָא, אִיתְּתָא שְׁרָיָא – האשה מותרת לבעלה, ואין חשש
שזינתה עם אותו נואף, דְּאִם אִיתָא דְּעָבֵד אִיסּוּרָא – אם באמת
הנואף שימש עם האשה, אִרְכּוּבֵי הֲוָה מִירְכַּם – היה נטמן ומתחבא
מפני הבעל, שלא יראה הבעל את קלונו.

הגמרא מביאה מעשה נוסף:

הַהוּא נוֹאֲפָא – אדם שמזנה עם נשים, דְּעָל לְגַבֵּי דְּהַהִיא אִנְתְּתָא –
שנכנס לביתה של אשה. וכשראה הנואף דְּאָתָא גַּבְרָא – שבא
בעלה של האשה, סָלִיק נוֹאֲפָא וְאִיתִיב בְּכִלְאֵי בָּבָא – עלה הנואף
ונתחבא במסך שלפני הדלת. הֲוָה מַחְתָּן תַּחְלֵי תַּמָּן – היו מונחים
שם שחלים, וְרָאה הנואף דְּמַעֲמִינוּן חִוְיָא – שנחש טעם מאותם
שחלים. לאחר מכן בעוד שהיה שם הנואף, בָּעָא מָרֵי דְּבֵיתָא לְמֵיכַל
מִן הָנְהוּ תַּחְלֵי – רצה בעל הבית לאכול מאותם שחלים, בְּלָא
דַּעֲתָא דְּאִינְתְּתָא – בלי ידיעת האשה, אָמַר לֵיהּ הַהוּא נוֹאֲפָא לבעל,
לֹא תֵּיכוֹל מִנְּהוֹן – אל תאכל מהם, משום דְּמַעֲמִינוּן חִוְיָא – שטעם
מהם נחש.

אָמַר רָבָא, אִינְתְּתֵיהּ שְׁרָיָא – האשה מותרת לבעלה, דְּאִם אִיתֵּיהּ
דְּעָבַד אִיסּוּרָא – שאם אמת הדבר שאותו נואף זנה עם האשה, היה
נִיחָא לֵיהּ לנואף דְּלֵיכוֹל הבעל וְלֵימוּת. וראיה לכך שהחשוד על
זנות עם אשת איש חשוד גם על שפיכות דמים, דִּכְתִיב (יחזקאל כג
מה) 'כִּי (נאפו) [נֹאֲפֹת הֵנָּה] וְדָם בִּידֵיהֶן', כלומר, מי שיש בידו
עבירת ניאוף, גם שפיכות דמים בידיו, שהנואפים הורגים את
הבעלים.

מקשה הגמרא, פְּשִׁיטָא שהחשוד על ניאוף חשוד גם על שפיכות
דמים להרוג את הבעל, וממילא אותו נואף שרצה להציל את
הבעל ממיתה בודאי שלא זנה עם האשה, ומה חידש רבא.
מתרצת הגמרא, מַהוּ דְּתֵימָא, שבאמת יש מקום לומר דְּאִיפּוֹרָא
עָבַד – שזנה עם האשה, וַהַאי דְּאָמַר לֵיהּ – מה שאמר לבעל שנחש
אכל מהם ורצה להציל את הבעל, הוא משום דְּנָיְחָא לֵיהּ דְּלֵימוּת
בַּעַל – עדיף לו שהבעל לא ימות, כדי שיוכל לזנות עם
האשה פעם נוספת כשהיא עדיין אשת איש, דְּבכך שהיא תהיה
אשת איש תֶּהֱוֵי אִינְתְּתֵיהּ עָלָיו – תהא האשה עליו בבחינת 'מַיִם
גְּנוּבִים יִמְתָּקוּ וְלֶחֶם סְתָרִים יִנְעָם' (משלי ט יז), כלומר, ביאת איסור
שהיא בבחינת 'מים גנובים' יש בה יותר הנאה. ואם כן היינו
אומרים שאין ראיה מזה שהציל את הבעל ממיתה שלא זנה עמה.
קָא מַשְׁמַע לָן שלא חוששים לכך, משום שאין הנואף יודע
שבהיותה אשת איש יש יותר הנאה בביאה, ולכן אם באמת זנה
עמה היה רוצה שימות הבעל כדי שיוכל לשאת את האשה
בפרהסיא.

המשך מהעמוד הקודם

(עיין הלכות תלמוד תורה לרבנו הזקן סוף פרק א' : והנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן וכו' כל מצות עשה שאין הזמן גרמא וכו' ובימיהם הי' החכם דורש וכו' בלשון שמבינים הנשים וכו', והרי בכלל מצות עשה שאין הזמן גרמא, הם לכל לראש שש המצות שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הם, א) להאמין בשם, ב) שלא להאמין לזולתו, ג) ליחדו, ד) לאהבה אותו, ה) ליראה אותו, ו) שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים.

שלזה באים במיוחד ע"י הלימוד שבימינו הוא לימוד תורת החסידות, וכפס"ד הרמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ב'. ומעשה רב).

כן יפריש כאו"א - בלי נדר - בכל יום חול בבקר פרוטות אחדות לצדקה, למוסדות בעל הציון, לחיזוק המוסדות. כן יבקרו קודם הנסיעה, עכ"פ פעם אחת, בתוככי בני ישראל, בחוגים שלעת עתה עדיין אינם מהמקושרים בכל ענייניהם וכו', ז.א. שבדקות עכ"פ חל עליהם התואר דחוצה. ובביקורם ידברו דברי התעוררות בכלל, ומתורתו של בעל הציון בפרט.

וכל המוסיף בכל אחד מהנ"ל, הרי זה משובח, כמובן.

בעת הנסיעה - ילמדו ברבים שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים ע"פ התקנה של בעל הציון. וכן שיעור בתורתו - במקום שלבם חפץ, של רוב המשתתפים בזה,

ובודאי יצטרפו להם כל הנוסעים ובצירוף הצוות, שמבני ישראל הוא.

ויהי רצון שתהי' הנסיעה בשעה טובה ומוצלחת בכל הפרטים, ובנקודה הפנימית - שעל ידה יתוסף בהפצת היהדות בכלל, ובהפצת המעינות חוצה ביחוד.

המשך בעמוד הבא